

- Будівельна промисловість / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України, 2012. — 263 с.
16. *Універсальна* десятикова класифікація (УДК) : Основна таблиця. 7/9 Мистецтво. Ігри. Спорт. Мовознавство. Художня література. Літературознавство. Географія. Історія / [підгот.: М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа "Кн. палата України ім. Івана Федорова". — 2-ге вид., виправл. і допов. — Київ : Кн. палата України, 2011. — 147 с.
17. *Універсальна* десятикова класифікація. Структура, правила ведення та індексування (ГОСТ 7.90—2007, MOD) : ДСТУ 6096:2009. — [Чинний від 2009—07—

01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2009. — III, III, 21, [1] с. : табл. ; 29 см. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

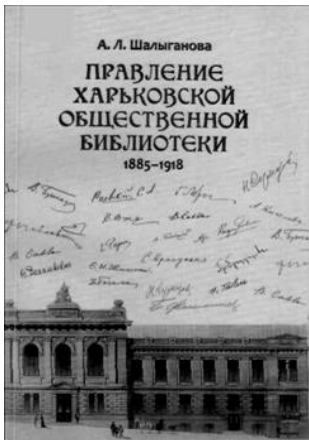
В статті приведені результати дослідження бази даних "Летопись журнальных статей" за 2017 год с применением библиометрического метода анализа.

Results of researching of database "Journal article chronicle" (2017) with help bibliometrical method are described in the article.

Надійшла до редакції 17 квітня 2018 року

РЕЦЕНЗІЇ

Харківська еліта в бібліотечному просторі: 1885—1918

Шалыганова А. Л.
Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885—1918 : биобиблиогр. словарь / А. Л. Шалыганова. — Харьков : Федорко, 2016. — 326 [1] с., 63 портр.

Фахівці Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка від 1990-х рр. активно вивчають історію закладу, що бере початок із XIX ст.

Зокрема, документально встановлено тяглість між першою публічною бібліотекою міста, відкритою 1833 р., та Харківською громадською бібліотекою (ХГБ), освяченою 1886 р., а отже, вік ХГБ збільшується на понад 50 років! Загалом, численні публікації про бібліотеку в науковому збірникові "Короленківські читання", інших виданнях нарешті дали відповідь на нез'ясовані запитання. Зокрема, беззаперечним здобутком короленківців стали історичні нариси "Бібліотека в історичному просторі трьох епох" (Харків, 2011). Випуск цього видання є важливим кроком до підготовки майбутньої монографії про ХДНБ ім. В. Г. Короленка, а вихід у світ рецензованого біобібліографічного словника (ББС) дає підстави стверджувати про формування документографічної бази для укладання монографії.

Авторка ББС — сумлінна дослідниця, якій підвладна методика реконструкції й синтезування різноманітних даних про персоналії минулих століть крізь призму тогочасного середовища для якнайвиразнішого відтворення їхнього професійного образу. А. Шалыганова оприлюднила понад 25 публікацій, переважну частину яких становлять ґрунтовні історико-біографічні дослідження.

Біобібліографічний словник "Правление Харьковской общественной библиотеки, 1885—1918" — це, без перебільшення, міні-енциклопедія історії Харківської громадської бібліотеки в особах, документована розповідь про становлення Правління та його діяль-

ність від часу заснування (8 жовтня 1885 р.) до фактичного припинення роботи (кінець 1918 р.).

Авторка вперше провела комплексне вивчення діяльності Правління за звітами Харківської громадської бібліотеки. Це забезпечило повноту й достовірність відомостей про членів та кандидатів у члени Правління. У словнику розкрито його персональний і кількісний склад, час обрання певної особи та термін перебування у складі органу, висвітлено бібліотечну, благодійну роботу.

У вступній статті окреслено права та обов'язки, відповідальність осіб, введених до керівництва ХГБ, подано найзначущі імена харківських інтелектуалів, без зав'язання та ініціативи яких заклад не став б центром інновацій у великій країні з численною мережею бібліотек.

До беззаперечних переваг ББС віднесемо повноту представлених імен членів Правління, як постійних, так і кандидатів до нього, загальна кількість котрих становила 138 осіб. Серед них — і загальновідомі, й ті, що приховані за скороченням "та ін."

Кожна словникова стаття містить стислу біографію персоналії, опис діяльності в ХГБ, докладну бібліографію її творів та літератури про неї. Отже, словник охоплює як відомі імена, так і забуті чи викреслені з історії. В ББС наведено стислі відомості щодо кандидатів у члени Правління, про яких бракує інформації через об'єктивні причини. Авторка дотримується думки, що віднайдені факти можуть становити історичний інтерес для майбутніх дослідників.

Зауважимо, що варте гідної оцінки намагання А. Шалыганової висвітлити внесок персоналії у діяльність ХГБ, скажімо, у формі пропозицій, ідей, проектів. Зокрема, з рецензованого видання дізнаємося, що ініціатором ідеї про галузевий підхід у виборі укладачів систематичного каталогу бібліотеки був М. Сумцов, завдяки чому багатотомний каталог виявився зразковим.

У словнику вперше масштабно введено в науковий обіг імена членів бібліотеки (майже 1200 персон), бібліотечних династій, членів ревізійної комісії ХГБ. Увагу читачів акцентовано на персонах голів Правління Б. Філонова, Д. Багалія, О. Анциферова, М. Себрязькова, О. Грузинцева, А. Комарова, Г. Абрамова.

Крізь призму біографій діячів Правління (В. Бузескул, В. Даневська, Ю. Зубашев, О. Габель, М. Гре-

декул, В. Данилевський, В. Касперов, О. Погорелко, С. Раєвський, О. Русов, І. Слатін, Д. Черкез, І. Щелков, А. Яковлева та ін.) перед читачем постає майже 180-річна історія закладу.

Важливі відомості наведено у словникових статтях про перших бібліотекознавців ХГБ Д. Багалія, М. Сумцова, О. Дідріхсона, О. Чемпковського, С. Самойлова, М. Антоконенка, С. Жилкіна, І. Дриженка, Л. Хавкіну.

А. Шалиганова надзвичайно ретельно добирала і перевіряла сотні імен, тому певною мірою викликає здивування відсутність у своєрідному пантеоні персони Бориса Осиповича Боровича, одного з найвідоміших українських бібліотекознавців, хоча, за даними автора пропонуваної рецензії, він працював у ХГБ від 1916 р., отже, мав бути серед членів бібліотеки. Якщо це не випадковий пропуск, то авторка мала б навести пояснення.

Безумовною перевагою ББС є ґрунтовний виклад бібліографічного матеріалу. Докладні списки творів, що супроводжують кожну словникову статтю, представлені майже з вичерпною повнотою першоджерел, і значно доповнюють довідник "ХДНБ ім. В. Г. Ко-

роленка (1886—2011): каталог видань бібліотеки та публікацій про її діяльність: [у 4 ч.], (Харків, 2011)".

Науково-допоміжний апарат містить іменний покажчик, список джерел і допоміжні покажчики: "Члени Библиотеки", "Ревизионная комиссия". У словникові також відображено ексклюзивні матеріали щодо увічнення пам'яті членів Правління.

ББС у змістовому плані виходить за межі локального дослідження, адже словник є вагомим внеском в історію бібліотечної справи в Україні, потужною джерельною та фактографічною базою.

Досвід аналізу діяльності Правління ХГБ стане в пригоді майбутнім дослідникам у вивченні історії бібліотек і бібліотечної справи України кінця XIX — початку XX століття.

Віктор Седих,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри інформаційної,
бібліотечної, архівної справи ХДАК*

Надійшла до редакції 2 квітня 2018 року

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 316.2:165.172

Микола Сенченко,
*директор Книжкової палати України,
професор*

*Аксиоматична теорія соціальних систем**

28. Завдання історії як науки

У цьому розділі не аналізуватимемо останні історичні події і тим більше події минулого традиційним способом, до якого вдаються професійні історики. Все, що потрапляє у поле зору фахівців, до істинної історії, історії розвитку розуму, має вкрай віддалене відношення. Історики здебільшого досліджують лише наслідки істинних історичних подій. Пояснимо це на прикладі.

Однією з найважливіших подій XX століття була Друга світова війна. За звичними уявленнями, на її хід найбільше вплинули Сталін, Рузвельт, Черчилль, Жуков та ін. Проте, на наш погляд, це не зовсім так.

На початку сорокових років минулого століття Е. Фермі, котрий одружився з єврейкою та виїхав з Італії в Америку, і В. Гейзенберг у Німеччині працювали над створенням ядерного реактора. Е. Фермі отримав два принципові результати. По-перше, виявилось, що реактор можна створити на при-

родному урані з використанням нейтронів графіту як уповільнювача. По-друге, такий реактор напруцьовував плутоній, що став основним матеріалом для атомних бомб. Як наслідок — наприкінці війни американці підірвали цю смертоносну зброю над японськими містами.

В. Гейзенберг помилився і вирішив, що як уповільнювач можна використати лише важку воду. Союзники впродовж війни бомбили заводи із виробництва важкої води і, отже, не дали Німеччині можливості створити власний реактор. Однак завдяки зусиллям В. фон Брауна німці стали володарями тисяч ракет середньої дальності й успішно обстрілювали ними Лондон.

Легко уявити, що чекало б Європу, якби В. Гейзенберг не помилився або Е. Фермі не одружився з єврейкою. Німці, вільні від "етичних забобонів", отримали б ракетно-ядерну зброю вже на початку або

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. — 2017. — № 11. — С. 3—11, № 12. — С. 3—12; 2018. — № 1. — С. 3—10, № 2. — С. 3—11; № 3. — С. 16—24. — № 4. — С. 18—26.